

Verzuim en voortijdig schoolverlaten

Jaarverslag Onderwijsloket 2022-2023

Samenwerkingsverband V(S)O Midden-Holland Rijnstreek

**SAMENWERKINGSVERBAND VO/VSO
MIDDEN-HOLLAND & RIJNSTREEK**

Inhoud

1. Kaders.....	3
2. Samenwerking met de scholen	4
2.1 Activiteiten	4
2.2 Definities voor thuiszitter en risicoleerling	4
2.3 De cijfers.....	5
2.4 Bespreking resultaten.....	7
3. Samenwerking met leerplicht, JGZ, jeugdhulp en gemeenten	9
3.1 Activiteiten	9
3.2 De cijfers.....	9
3.3 Bespreking resultaten.....	11
4. VSV-samenwerking met scholen, MBO, RMC en gemeenten.....	13
4.1 Activiteiten	13
4.2 De cijfers en bespreking resultaten.....	13
5. Aanbevelingen voor komend schooljaar	16

1. Kaders

Dit jaarverslag geeft een beeld van de activiteiten die het samenwerkingsverband in samenwerking met de scholen, de gemeenten (leerplicht, jeugdhulp) en andere betrokkenen uitvoert om verzuim en voortijdig schoolverlaten terug te dringen.

Het samenwerkingsverband werkt in een samenhangend geheel van activiteiten aan verzuim en voortijdig schoolverlaten. Een belangrijk doel van passend onderwijs is om het thuiszitten van leerlingen verder terug te dringen, zodat ieder opgroeiend kind een passende schoolloopbaan krijgt met de juiste hulp op het juiste moment.

In het landelijk beleid is in 2021 de nadruk verschoven van ‘werken aan thuiszitters’ naar ‘werken aan aanwezigheid’. Met deze insteek beoogt men dat scholen de aanwezigheid van leerlingen stimuleren en registreren, en in een vroeg stadium het verzuim van een leerling signaleren en adequate acties hierop starten. Uit onderzoek blijkt dat deze paradigmashift van verzuim naar aanwezigheid iets betekent voor leerlingen, namelijk dat een voortdurende aandacht voor hun aanwezigheid een positief effect heeft op hun welzijn en schoolsucces. Voor langdurig verzuim door leerlingen gelden nog steeds de eerdere richtlijnen, zoals dat geen enkel kind langer dan drie maanden verzuimt zonder passend aanbod van onderwijs en/of zorg, en de afspraak dat gemeenten en samenwerkingsverbanden in elke regio een sluitende thuiszittersaanpak realiseren. Ouders, en waar mogelijk het kind zelf, worden vanaf het begin betrokken bij het realiseren van een passend aanbod van onderwijs en/of zorg. Ook onze regio hanteert deze principes.

Daarnaast is er het vsv-beleid, gericht op het verminderen van het aantal voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie. Met een startkwalificatie¹ hebben jongeren betere arbeidsmarktperspectieven.

Vanuit deze beide kaders initieert het samenwerkingsverband zijn activiteiten om verzuim en voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Dit gebeurt in samenwerking met diverse partners.

In de volgende paragrafen gaan we achtereenvolgens in op deze activiteiten. Ook geven we de aantallen leerlingen die het betreft weer, alsmede de resultaten die we het afgelopen schooljaar gezamenlijk hebben bereikt.

In hoofdstuk 5 sluiten we af met de aandachtspunten voor komend schooljaar.

¹ Een startkwalificatie is een diploma mbo-niveau 2, een havo- en een vwo-diploma

2. Samenwerking met de scholen

2.1 Activiteiten

In ons samenwerkingsverband geldt de afspraak dat alle scholen een verzuimprotocol en het meldprotocol van de betrokken bureaus leerplicht hanteren. Zo worden leerlingen met verzuim snel gesignaleerd en wordt er passende actie genomen. Indien het verzuim langduriger of zorgwekkend wordt, vindt opschaling plaats naar het ondersteuningsteam van de school. In overleg met leerling en ouders worden interventies in gang gezet.

Het Onderwijsloket van het samenwerkingsverband vraagt bij de scholen en bij leerplicht periodiek op welke leerlingen langdurig relatief verzuimen. De onderwijsspecialisten van het loket begeleiden de scholen (daar waar nodig) bij het vinden en in gang zetten van passende interventies voor deze leerlingen. De Onderwijs Opvangvoorziening (OOV) is één van de bovenschoolse arrangementen van het samenwerkingsverband dat onder andere voor verzuimleerlingen wordt ingezet. De OOV is een onderwijs-zorg-arrangement gericht op het versterken van leerlingen opdat zij weer naar (de eigen) school kunnen terugkeren. Na aanvraag door de school van het arrangement beslist het Onderwijsloket welke leerlingen gebruik kunnen maken van de Onderwijs Opvangvoorziening².

Het Onderwijsloket coördineert de doorzettingsmacht van het Samenwerkingsverband in gevallen waarin er onduidelijkheid is over de zorgplicht. Bij de overstap PO VO wordt standaard een overleg hiertoe ingepland en gedurende het schooljaar naar behoefte. De doorzettingsmacht voor het onderwijs is in de regio belegd bij de gezamenlijke directies van de scholen onder regie van het samenwerkingsverband. Indien dit niet tot een gewenst resultaat leidt, heeft het bestuur van het samenwerkingsverband, na tussenkomst van de schoolbesturen, uiteindelijk het laatste woord.

2.2 Definities voor thuiszitter en risicoleerling

Thuiszitters en risicoleerlingen vormen samen de groep leerlingen met langdurig of zorgwekkend verzuim, voor wie de partners gezamenlijk interventies zoeken om het verzuim op te lossen. Onze definities van thuiszitters en risicoleerlingen zijn regionaal overeen gekomen met leerplicht, zowel in Midden-Holland als in Rijnstreek (i.s.m. Holland Rijnland). Hieronder staan de definities die wij hanteren. Zieke leerlingen met langdurig verzuim worden in de tellingen meegenomen.

Thuiszitter

Een leerling die langer dan 4 weken vrijwel continue (richtlijn 90%) ongeoorloofd verzuimt, geen vrijstelling heeft en geen startkwalificatie heeft, of niet staat ingeschreven op een school. De reden hiervoor is:

- Leerling wil niet naar school;
- Ouders sturen hun kind niet naar school³;
- Geen overeenstemming ouders/school over passende onderwijsplek;
- Leerling heeft geen schoolinschrijving (absoluut verzuim).

² Het samenwerkingsverband kent drie OOV-locaties: in Alphen aan den Rijn, in Gouda en in Schoonhoven

³ Hiertoe worden niet de kinderen gerekend met een vrijstelling op basis van persoonlijke levensovertuiging

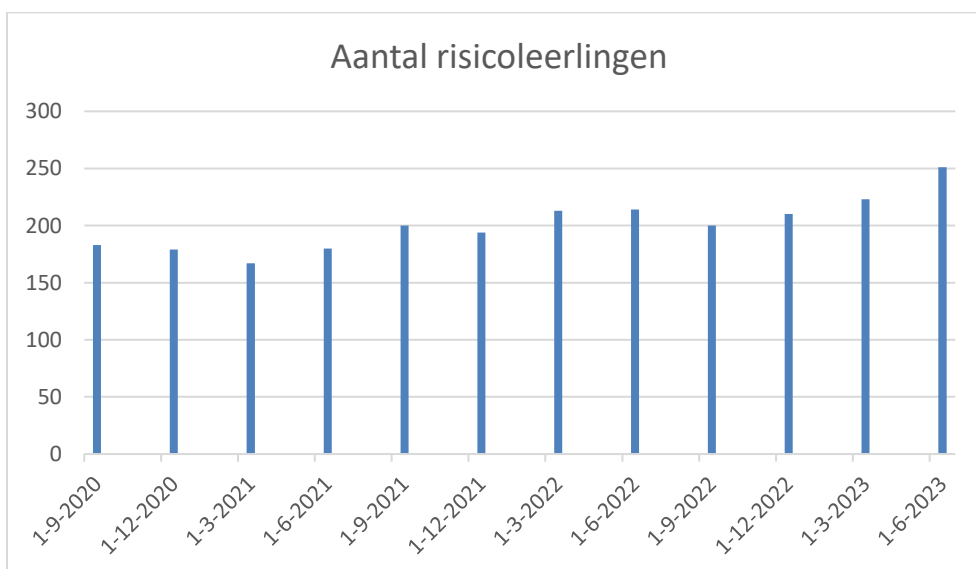
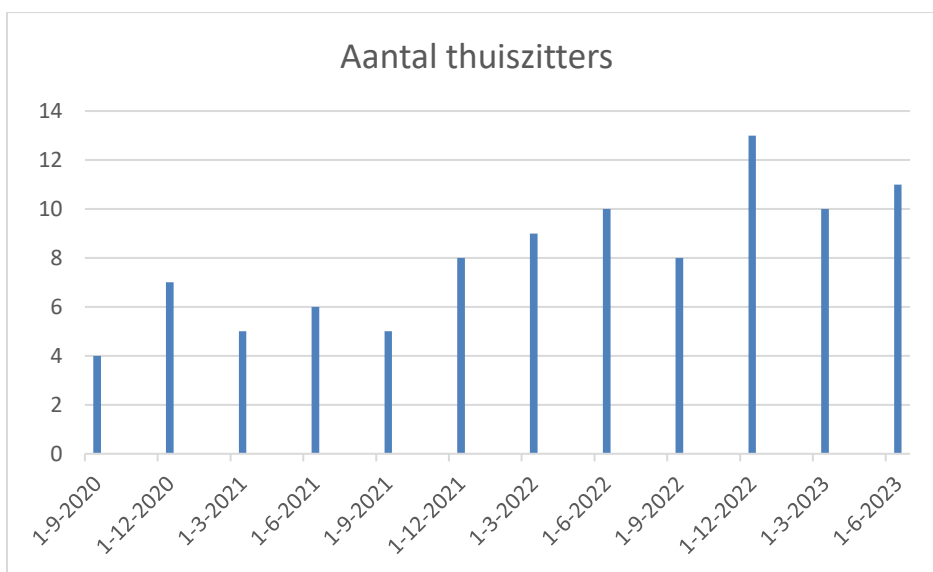
Risicoleerling

- Een leerling die gedurende 4 weken structureel* geoorloofd verzuimt wegens medische of psychische omstandigheden (artikel 11d LPW);
- Leerling (deels) geschorst (artikel 11c LPW);
- Leertijdvermindering heeft (artikel 12 WEC)

*Structureel= wekelijks terugkerend minimaal de helft van de lessen.

2.3 De cijfers

Het samenwerkingsverband inventariseert elk kwartaal de aantallen thuiszitters en risicoleerlingen bij de scholen. In de volgende tabellen zijn de aantallen thuiszitters respectievelijk risicoleerlingen over de laatste drie jaar weergegeven.

Het aantal thuiszitters is toegenomen ten opzichte van de voorgaande jaren. Gemiddeld zijn er circa 10 thuiszitters per kwartaal. Het aantal risicoleerlingen is ook toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Waar we voorheen rond de 150 leerlingen per kwartaal volgden, is dit in 2021-2022 toegenomen naar circa 200 per kwartaal, en in 2022-2023 naar circa 220 per kwartaal. (NB. Een thuiszitter of risicoleerling kan meerdere kwartalen in de tellingen voorkomen. De cijfers per kwartaal kunnen dus niet worden opgeteld tot een totaal per jaar).

Het aantal scholen dat het verzuim bij ons meldt is stabiel op 33 scholen. Dit zijn schoollocaties van het regulier voortgezet onderwijs binnen de regio van het samenwerkingsverband (voor al hun ingeschreven leerlingen) en van het voortgezet speciaal onderwijs binnen en buiten het samenwerkingsverband (voor de leerlingen die wonen in de regio van het samenwerkingsverband).

Redenen voor verzuim

De in ons registratiesysteem door de scholen aangegeven redenen voor het langdurig verzuim zijn in onderstaande tabellen in percentages weergegeven.

Thuiszitters, geregistreeerde hoofdoorzaken	2022-2023
Leerling nu psychisch niet in staat tot onderwijs op school	28%
Leerling verzuimt ongeoorloofd	26%
Er is geen (overeenstemming over het) onderwijsaanbod	19%
Er is een passende onderwijsplek, maar er is wachttijd	9%
Niet ingevuld	14%
Leerling nu fysiek niet in staat tot onderwijs op school	5%

Risicoleerlingen, geregistreeerde hoofdoorzaken	2022-2023
Leerling nu psychisch niet in staat tot onderwijs op school	53%
Leerling nu fysiek niet in staat tot onderwijs op school	18%
Niet ingevuld	15%
Leerling verzuimt ongeoorloofd	9%
Er is geen (overeenstemming over het) onderwijsaanbod	2%
Er is een passende onderwijsplek, maar er is wachttijd	1%

Opnieuw zien we dat psychische problematiek een belangrijke oorzaak van het langdurig verzuim vormt. Ook bij de thuiszitters is dat veel als oorzaak geregistreerd, al lijkt dat volgens de definities (zie paragraaf 2.2) niet correct. Deels is dat in de fase dat er nog geen hulpverlening of plan vanuit school is opgestart, en de leerling psychische problemen heeft. Deels betreft het situaties waarin er geen overeenstemming met of medewerking van de leerling of de ouders is, waardoor er geen voortgang is in het proces. In beide gevallen wordt de leerling als thuiszitter geregistreerd. Het hoge percentage ongeoorloofd verzuim bij de thuiszitters betreft veelal eveneens de fase waarin het plan van aanpak nog niet is afgerond. In die fase is nog niet altijd duidelijk of er daadwerkelijk sprake is van ernstige psychische problematiek; scholen vullen dan eerst in dat het ongeoorloofd verzuim is; pas als er een OPP is, of een plan in samenwerking met zorg (of als er een arts of behandelaar heeft meegekeken) verschuift dit naar een risicoleerling met psychische problematiek.

Interventies

De in ons registratiesysteem aangegeven interventies om het verzuim op te lossen, zijn in onderstaande tabellen in percentages weergegeven.

Thuiszitters: geregistreerde interventie	2022-2023
Arrangement eigen school (zonder indicatie jeugdhulp)	12%
Ll niet op school: dagbesteding/behandeling/opname zonder onderwijsaanbod	5%
Geen; moet nog opgestart worden	65%
Niet ingevuld	19%

Risicolln: geregistreerde interventie	2022-2023
Arrangement eigen school (zonder indicatie jeugdhulp)	24%
Arrangement eigen school (met indicatie jeugdhulp)	14%
Ll deels op school, deels dagbesteding/stage/behandeling	3%
Ll niet op school: dagbesteding/behandeling/opname met onderwijsaanbod	24%
Ll niet op school: dagbesteding/behandeling/opname zonder onderwijsaanbod	3%
Geen; moet nog opgestart worden	7%
Arrangement Onderwijsopvangvoorziening	6%
Niet ingevuld	20%

Bij de thuiszitters vragen de interventies “Geen; moet nog opgestart worden” en “Ll niet op school: dagbesteding/behandeling/opname zonder onderwijsaanbod” aandacht. De eerste kan zowel de periode dat het plan van aanpak opgesteld en overeengekomen moet worden, betreffen, als eventuele wachttijd voor behandeling. De tweede kan de periode dat de leerling zelf (psychisch of fysiek) nog niet in staat is om onderwijs op te pakken betreffen. Elke school heeft de opdracht om de leerling schoolwerk aan te bieden op het moment dat de leerling dit aankan. We kunnen op basis van de registratie echter niet uitsluiten dat er leerlingen zijn die wel enig leerwerk aankunnen, maar dit niet krijgen. Bij de scholen dringen we overigens aan op het goed invullen van de registratie. Het percentage ‘Niet ingevuld’ is echt nog te hoog.

Maar ook de interventie “Arrangement eigen school (zonder indicatie jeugdhulp)” vraagt aandacht. De meerderheid van de verzuimleerlingen heeft jeugdhulp nodig, dus dit wijst op wachttijd tot inzet van jeugdhulp.

Toepassen doorzettingsmacht

In het afgelopen schooljaar is er in de overstap po-vo een bovenschools toelatingsoverleg nodig geweest (dit is de doorzettingsmacht) in Rijnstreek. Dit betrof 2 leerlingen. Het Onderwijsloket is bij enkele casussen betrokken geweest om de plaatsing tot stand te brengen, maar dat kon vlot geregeld worden. Ook in de hogere leerjaren is er geen interventie van het swv nodig gebleken.

2.4 Bespreking resultaten

Invullen verzuimregistratie kan beter

Het SWV heeft de scholen gevraagd om meer aandacht te hebben voor het tijdig bijwerken en volledig invullen van het verzuim, omdat de registratie niet zo volledig en actueel is als nodig om een

goede monitor op het verzuim te hebben. Het is meerdere keren op bijeenkomsten aan de orde gekomen en er is door het SWV een check gedaan bij alle scholen per leerling in het systeem op actualiteit en volledigheid. De onderwijsspecialisten van het SWV die als contactpersonen aan de scholen zijn gekoppeld, hebben ook meerdere keren dit jaar aandacht gevraagd voor het juist en volledig invullen van deze gegevens. Dit heeft enig effect gehad, maar het blijft een aandachtspunt.

Meer risicoleerlingen dan voorgaande jaren en stabilisatie van de duur

Het aantal risicoleerlingen is met 10% toegenomen ten opzichte van vorig jaar. Waar we vorig jaar rond de 200 leerlingen per kwartaal volgden, is dit in 2022-2023 toegenomen naar circa 220 per kwartaal. De toename speelt zowel in Midden-Holland als in Rijnstreek. Deze toename komt overeen met landelijke ontwikkelingen. Ondanks de preventieve maatregelen die zijn ingezet op het welbevinden van jongeren, zien we helaas toch een toename in het aantal leerlingen met verzuim.

De duur van het verzuim is in 2023 gestabiliseerd op gemiddeld 15 maanden. In voorgaande jaren nam het geregistreerde verzuim in duur toe van 11 maanden gemiddeld in 2019 tot 15 maanden gemiddeld in 2022.

Aantal jongeren bij dagbestedingen

Het aantal jongeren dat gebruik maakt van dagbesteding en 50% of minder onderwijs volgt is weergegeven in onderstaande tabel. Van de 93 jongeren in juni 2023 wonen 52 in Midden-Holland en 41 in Rijnstreek.

Aantal leerlingen bij dagbesteding en 50% of minder onderwijs				
	okt-22	dec-22	mrt-23	jun-23
Aantal	42	58	62	93

Aandachtspunten uit jaarverslag 2021-2022

In het vorige jaarverslag gaven we aan in 2022-2023 meer aandacht te hebben voor het toegenomen aantal risicoleerlingen, de aansluiting van jeugdhulp voor verzuimleerlingen (met name in Alphen aan den Rijn), en onderwijszorgarrangementen voor jongeren bij dagbestedingsvoorzieningen.

Hoewel het SWV meer aandacht heeft gevraagd bij de scholen en de gemeenten voor de risicoleerlingen, is het niet gelukt de groei in het aantal om te buigen. Ook komend jaar blijven we hierover in gesprek met de scholen en de gemeenten.

De aansluiting van jeugdhulp bij verzuimleerlingen is in de regio Midden-Holland en de gemeente Nieuwkoop onderwerp van gesprek. Het vinden van gezamenlijke werkwijzen waarmee we het verzuim kunnen terugdringen vergt echter nog tijd. De aansluiting van jeugdhulp voor verzuimleerlingen is nog niet besproken bij de gemeente Alphen aan den Rijn, omdat de gemeente druk was met de voorbereidingen voor de nieuwe inrichting van de jeugd- en gezinsteams en de jeugdhulp.

Ook het gesprek met alle gemeenten over onderwijszorgarrangementen vindt plaats en is (op inhoud) weerbarstig. In hoofdstuk 5 noemen we een onderzoek dat het SWV in 2023-2024 gaat uitvoeren naar enkele nieuwe arrangementen voor jongeren met verzuim.

3. Samenwerking met leerplicht, JGZ, jeugdhulp en gemeenten

3.1 Activiteiten

Met de scholen, leerplicht, jeugdgezondheidszorg, jeugdhulp en gemeenten werken we aan het tegengaan van verzuim door snellere signalering en effectievere hulp en ondersteuning. Kortom, aan een sluitende verzuimaanpak.

In beide subregio's Midden-Holland en Rijnstreek heeft opnieuw afstemming over de aansluiting onderwijs – jeugdhulp plaatsgevonden. Ook is er geregeld overleg tussen het samenwerkingsverband en de afdeling leerplicht van de verschillende gemeenten. Een sluitende verzuimaanpak vergt goed integraal arrangeren en een goede regie op de casus, zowel in de beginfase als in latere fases, zeker als de voortgang traag gaat of stagneert. In de regio Midden-Holland is daarvoor reeds een brochure en website gemaakt voor een efficiënte leidraad.

Het samenwerkingsverband neemt deel aan het landelijke initiatief Wel in ontwikkeling.

3.2 De cijfers

Cijfers leerplicht

In onderstaande tabellen is het aantal thuiszitters (tabellen 3.1 en 3.2) en het aantal risicoleerlingen (tabel 3.3) in de regio's Midden-Holland respectievelijk Rijnstreek voor het v(s)o weergegeven (cijfers leerplicht). LP is leerplicht (jongeren tot 16 jaar), KP is kwalificatieplicht (jongeren van 16 tot 18 jaar). Zowel Midden-Holland als Rijnstreek hanteerde afgelopen schooljaar de definities voor thuiszitters en risicoleerlingen (zie § 2.2).

Tabel 3.1: Aantal thuiszitters V(S)O Midden-Holland, cijfers Bureau leerlingzaken Midden-Holland

Thuiszitters Midden-Holland		VSO	VO	Totaal 2020-2021	VSO	VO	Totaal 2021-2022	VSO	VO	Totaal 2022-2023
Bodegraven-Reeuwijk	LP	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	KP	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gouda	LP	0	2	2	0	0	0	0	0	0
	KP	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krimpenerwaard	LP	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	KP	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waddinxveen	LP	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	KP	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zuidplas	LP	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	KP	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal leerplicht		0	2	2	0	0	0	0	0	0
Totaal kwalificatieplicht		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal		0	2	2	0	0	0	0	0	0

Regio Midden-Holland, inclusief heel Zuidplas (deels gebied Koers-VO) en ook leerlingen van Reformatische scholen

Tabel 3.2: Aantal thuiszitters V(S)O Rijnstreek, cijfers Leerplicht Alphen aan den Rijn, Nieuwkoop

Thuiszitters Rijnstreek	VSO	VO	Totaal 2020-2021	VSO	VO	Totaal 2021-2022	VSO	VO	Totaal 2022-2023
Alphen aan den Rijn	0	3	3	0	3	3	0*)	0*)	0*)
Nieuwkoop	0	0	0	0	0	0	0*)	0*)	0*)
Totaal			3			3			0*)

*) de cijfers van 2022-2023 zijn nog niet bekend op 31-12-2023

Het aantal door leerplicht geregistreerde thuiszitters was in Midden-Holland nul. In Rijnstreek is het aantal onbekend.

Tabel 3.3: Aantal risicoleerlingen V(S)O Midden-Holland

Risicoleerlingen Midden-Holland		VSO	VO	Totaal 2020-2021	VSO	VO	Totaal 2021-2022	VSO	VO	Totaal 2022-2023
Bodegraven-Reeuwijk	LP	0	3	3	3	8	11	4	21	25
	KP	1	0	1	0	2	2	0	0	0
Gouda	LP	11	20	31	13	19	32	19	37	56
	KP	1	6	7	2	4	6	0	0	0
Krimpenerwaard	LP	2	1	3	1	2	3	2	4	6
	KP	2	0	2	0	0	0	0	0	0
Waddinxveen	LP	2	4	6	0	1	1	3	5	8
	KP	2	3	5	0	0	0	0	0	0
Zuidplas	LP		0	0	1	2	3	0	0	0
	KP	0	3	3	0	0	0	0	1	1
Totaal leerplicht		15	28	43	18	32	50	28	67	95
Totaal kwalificatieplicht		6	12	18	2	6	8	0	1	1
Totaal		21	40	61	20	38	58	28	68	96

Regio Midden-Holland, inclusief heel Zuidplas (deels gebied Koers-VO) en ook leerlingen van Reformatorische scholen

We zien een toenemend aantal risicoleerlingen in Midden-Holland. De cijfers van Leerplicht in Rijnstreek zijn in december 2023 nog niet bekend (in voorgaande jaren registreerde Leerplicht Rijnstreek geen risicoleerlingen).

3.3 Bespreking resultaten

Vergelijking aantal thuiszitters en risicoleerlingen vanuit scholen en Leerplicht

Het SWV met de scholen en Leerplicht hanteren dezelfde definities voor thuiszitters en risicoleerlingen, maar verschillende registratiemethoden. Daardoor verschillen de aantallen in hoofdstuk 2 (SWV met de scholen) en 3 (Leerplicht) met elkaar. Voor thuiszitters maakt het SWV per kwartaal een overzicht en Leerplicht op jaarbasis. Omdat leerlingen veelal bij de start van het verzuim thuiszitter zijn en na het maken van een plan van aanpak veelal risicoleerling, komt het SWV hoger uit in thuiszitters dan Leerplicht. Het hogere aantal risicoleerlingen in de registratie van de scholen komt mogelijk voort uit het feit dat scholen de leerling ook als er weer deels onderwijs wordt gevolgd in de registratie laten staan. Het verzuim wordt pas afgesloten als de onderwijssituatie van de leerling bestendig is.

Sluiten aanpak met leerplicht en Jeugdgezondheidszorg

De samenwerking met de leerplichtconsulenten in de verschillende gemeenten, met name in Midden-Holland, is onverminderd goed en intensief.

Ook de samenwerking met de JGZ is goed. Aandachtspunten zijn dat scholen vlot (blijven) doorverwijzen naar de JGZ en de mogelijke rol van de JGZ bij het bepalen van de belastbaarheid van een leerling.

Sluiten aanpak met jeugdhulp Midden-Holland

In Midden-Holland wordt met de gemeenten het gesprek gevoerd over integraal arrangeren, de regie op casussen (zorgcoördinatie) en overige. De samenwerking is goed. De inzet van jeugdhulp op school (JOS) is in 2022/23 gecontinueerd. Deze jeugdhulp biedt preventieve hulp aan jongeren op de scholen, en voorkomt daarmee ook verzuim en draagt bij aan het verminderen van het voortijdig schoolverlaten. In Gouda is een experttafel jeugdhulp actief, om voor complexe casussen maatwerkoplossingen te bewerkstelligen. Een vertegenwoordiger van het samenwerkingsverband adviseert over het onderwijsaanbod voor de jongeren die aan deze tafel worden besproken.

Sluiten aanpak met jeugdhulp Rijnstreek

In Alphen aan den Rijn is het sluiten van de aanpak helaas bemoeilijkt door de beperkte beschikbaarheid van jeugdhulp. Door het ontbreken van adequate jeugdhulp is ook de aanpak van het langdurig verzuim niet adequaat. Wel is er een goede preventieve inzet in Alphen aan den Rijn, waarin ook een samenwerking met de scholen is opgebouwd.

In Nieuwkoop is een jeugd- en gezinsteam (JGT) actief. Het JGT biedt preventieve en curatieve jeugdhulp. De samenwerking is goed.

Systeemaanpak

Bij voorkeur zet de jeugdhulp in op een systeemaanpak. Dat houdt in dat een jongere niet op zichzelf hulp krijgt, maar dat altijd het grotere verband van het gezin of netwerk van de jongere erbij wordt betrokken. De wachttijden voor jeugdhulp zijn nog niet korter geworden. Overeenkomstig de landelijke situatie is ook in deze regio schaarste aan sGGZ-hulp. Overbruggende hulp gedurende de

wachttijd komt vaak niet tot stand. Dit betekent dat de problematiek van de jongere vaak toeneemt gedurende de wachttijd.

Algemene ontwikkeling jeugdhulp

In het gehele land is de tendens dat er een groot beroep wordt gedaan op de jeugdhulp en dat de budgetten in de gemeenten daardoor onder druk staan. Die tendens speelt ook in deze regio. Meerdere gemeenten overwegen te bezuinigen op de jeugdhulp. Dat heeft gevolgen voor het aanbod en voor het sluitend maken van onze gezamenlijk aanpak om verzuim tegen te gaan. Zowel het grote beroep op de jeugdhulp als de beperkte beschikbaarheid daarvan baart ons zorgen.

4. VSV-samenwerking met scholen, MBO, RMC en gemeenten

4.1 Activiteiten

In het vsv-convenant 2021-2024 zijn vier programmaonderdelen waarbij het vo is betrokken, namelijk 'Onderwijsopvangvoorziening', 'Overstap pro vso naar mbo', 'Versterken LOB vo-mbo – bedrijven' en de 'matchtafel met bedrijven'.

4.2 De cijfers en bespreking resultaten

Vsv

In de vsv-cijfers zien we een toename ten opzichte van vorig jaar. Deze toename komt voor rekening van de bovenbouw, zowel in het vmbo als bij havo/vwo. Bij beide is het percentage vsv doorgroeid tot boven de streefnorm, maar ligt nog wel onder het landelijke percentage. De groei sluit aan bij een ontwikkeling die landelijk te zien is. Recentere cijfers dan van 2021-2022 zijn nog niet beschikbaar.

Zuid-Holland-Oost	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Deelnemers VO	22.013	21.531	21.012	20.686	20.691
vsv VO	88	83	54	59	78
vsv% VO	0,40%	0,39%	0,26%	0,29%	0,38%

Totaal VO regio ZHO	vsv%	Landelijk%	Streefnorm
VO onderbouw	0,05%	0,20%	0,22%
VMBO bovenbouw	0,97%	1,00%	0,94%
HAVO/VWO bovenbouw	0,58%	0,62%	0,28%

OOV

Het aantal leerlingen bij de OOV (114) was in 2022-2023 vergelijkbaar met het aantal van voor de coronaperiode. De trend in de afgelopen 3 jaar dat er minder leerlingen gebruik maakten van het arrangement is tijdelijk gebleken.

OOV aantal leerlingen	18-19	19-20	20-21	21-22	22-23
Gouda	64	37	33	32	40
Alphen	40	30	32	36	56
Schoonhoven	19	19	17	20	18
Totaal	123	86	82	88	114

De gemiddelde lengte van de trajecten neemt toe. De lengte van de trajecten in 21-22 en 22-23 is gemiddeld twee weken langer dan voor de coronaperiode en bedraagt 26 weken (met uitschieters naar meer dan 30 weken). Vermoedelijk wordt dit veroorzaakt door meer internaliserende en zwaardere problematiek dan voorheen.

De afgelopen jaren neemt het (noodgedwongen) vervroegd stoppen met trajecten toe (van zeer incidenteel naar nu meerdere per jaar). Dit jaar is de OOV met 8 leerlingen eerder gestopt. Dit kwam met name door de ernst van de problematiek (verslaving, niet naar school komen, ernstige

angstproblematiek). Het OOV-traject, waarbij het gaat om een onderwijs-zorg-traject, bleek niet meer passend voor deze leerlingen. Voor hen zijn zorgtrajecten in werking gezet, veelal (eerst) zonder onderwijs.

De uitstroom uit de Onderwijs Opvangvoorziening in de afgelopen schooljaren was als volgt:

Uitstroom OOV	2020-2021 (n=61)		2021-2022 (n=58)		2022-2023 (n=89)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Eigen school	21	34%	23	40%	16	18%
Andere reguliere school	6	10%	6	10%	6	7%
MBO	7	12%	7	12%	12	13%
VSO	17	28%	10	17%	25	28%
Risicoleerlingen	6	10%	8	14%	13	15%
Anders	4	7%	4	7%	17	19%

De uitstroom na het OOV-traject naar de eigen school is afgenomen en de uitstroom naar vso en 'anders' is toegenomen. In de categorie 'anders' zijn 11 leerlingen naar dagbestedingsplekken gegaan. De afgenomen uitstroom naar de eigen school is mede opvallend omdat er de afgelopen jaren veel meer combinatietrajecten zijn uitgevoerd, waarbij de leerling al vroeg in het traject deels op de eigen school lessen volgt. Desalniettemin vervolgt 66% van de leerlingen na de OOV het onderwijs op een school. In de tabel is sprake van 'risicoleerlingen'. Wanneer een leerling zonder plaatsing in de jeugdhulp of zonder naar school te gaan (maar daar wel ingeschreven staat) de OOV verlaat, dan wordt de leerling verwerkt onder de noemer 'risicoleerling'. Voor de jongeren die aansluitend op de OOV niet direct een onderwijs- of andere passende plek hadden, zijn er andere interventies gezocht door de betrokkenen.

De respons op de exitvragenlijsten is fors toegenomen. De reacties zijn overwegend positief, met name voor wat betreft de aandacht en zorg voor de leerlingen/ouders en de korte lijnen met de scholen. Het leerwerk en het behalen van de doelen blijven aandachtspunten. In het aanleveren van het leerwerk spelen de school van herkomst en de OOV beide een rol, dus van beide vraagt dit aandacht. Bij het behalen van de doelen speelt dat in de eerste weken van het traject het persoonlijke verhaal van de leerling naar buiten komt. Daardoor verandert veelal het gezamenlijke beeld van de doelen en de onderwijsontwikkeling. De eerder gestelde doelen komen dan vaak verder weg te liggen. Veel leerlingen en ouders melden wel enkele jaren na het traject bij de OOV dat het goed met hen gaat en dat de OOV daarin een belangrijke factor was.

Bestendinging

In de bestendingcijfers komt tot uitdrukking waar leerlingen twee jaar na het verlaten van de voorziening zijn. Dit is een maat voor het effect van de OOV. In december 2023 is met hulp van RMC Zuid-Holland Oost onderzoek gedaan naar de situatie van de leerlingen die de OOV in de afgelopen jaren uitstroomden. Daaruit blijkt dat 85% nog in het onderwijs is, een startkwalificatie heeft behaald of werkt.

Bestendigingscijfers OOV per januari 2024						
	Uitgestroomd 18-19		Uitgestroomd 19-20		Uitgestroomd 20-21	
Volgt onderwijs	77	67%	27	57%	46	66%
Startkwalificatie behaald	3	3%	1	2%	2	3%
Werkt	3	3%	1	2%	11	16%
Begeleiding derden/ vrijstelling/ uitkering	7	6%	3	6%	3	4%
Buiten regio/ verhuisd	16	14%	4	9%	1	1%
Onbekend	9	8%	10	21%	3	4%
VSV	0	0%	1	2%	4	6%
Totaal	115		47		70	

5. Aanbevelingen voor komend schooljaar

Het samenwerkingsverband gaat komend jaar door op de ingeslagen weg. Samenwerking met alle betrokken partners is van groot belang, zowel op casus- als op beleidsmatig niveau. Daarop blijft ingezet worden.

We continueren de volgende activiteiten:

- Blijvende aandacht voor snelle signalering en opschaling bij verzuimleerlingen in de scholen. Dit geldt ook voor zorgwekkend verzuim van zieke leerlingen, waarbij binnen de afgesproken tijd de JGZ/GGD wordt ingezet voor een gesprek met de ouders.
- Blijvende aandacht voor snelle aansluiting van jeugdhulp en hulp in het gezin bij de leerlingen voor wie dat nodig is.
- Blijvende aandacht voor de overstap po-vo voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte. Idem bij de overstap vo-mbo. Stimuleren van een warme overdracht.
- Blijvende aandacht voor een dekkend netwerk voor alle leerlingen.
- Blijvende aandacht voor het onderzoeken van onderwijsmogelijkheden voor leerlingen met een tijdelijke vrijstelling, als deze vraag speelt. Dit in samenwerking met leerplicht, ouders en leerling, en mede in het kader van WEL in ontwikkeling.

We gaan extra aandacht besteden aan:

- Het met de gemeenten komen tot een gezamenlijke aanpak. Zowel in Midden-Holland als in Rijnstreek staat zorgwekkend verzuim als speerpunt in de ontwikkelagenda. In beide regio's onderzoeken we of de inzet van een nieuw opbouwarrangement bij de OOV en een meer multidisciplinaire inzet bij casuïstiek kan leiden tot een sneller terugleiden van de verzuimleerling naar onderwijs.
- Het versterken van de aansluiting jeugdhulp bij het onderwijs. In Alphen aan den Rijn start de nieuwe inkoopperiode per 1 januari 2024, in Midden-Holland per 1 januari 2025. We zijn in gesprek met deze gemeenten over de samenwerking.
- Het continuüm van zorg naar onderwijs (zie figuur). Onze doelstelling is om jongeren optimale ontwikkelkansen te bieden door een samenhangend en geïntegreerd aanbod van jeugdhulp en onderwijs. Hieraan werken we met de gemeenten. Het genoemde opbouwtraject bij de OOV kan een toevoeging zijn aan de linkerkant van het blok 'Onderwijs met zorg'.

Tot slot

Het samenwerkingsverband dankt alle partijen met wie we constructief en prettig samenwerken, zoals gemeenten, leerplicht, JGZ/GGD, jeugdhulp en scholen. Graag zetten we deze samenwerking voort.

Gouda, december 2023